

Специфіка українського будівельного законодавства, безумовно, вимагає внесення з часом значних змін в контракти FIDIC для їх адаптації та можливості використання в Україні. Звичайно, це вимагає кваліфікованої юридичної допомоги як для замовника, так і для підрядника. Однак контракти FIDIC можуть бути хорошим стартом, відправною точкою для їх використання в Україні, оскільки вони покликані максимально чітко та уніфіковано врегулювати відносини сторін при будівництві об'єктів.

ПРОФОРМИ FIDIC: ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

А. С. ЦЕНЕНКО, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Міжнародні інвестори вже давно працюють за стандартами, розробленими Міжнародною федерацією інженерів-консультантів (FIDIC). Організація виникла ще в 1913 році з метою вироблення єдиних стандартів в діяльності інженерів-консультантів. Така практика успішно себе зарекомендувала в багатьох країнах. Зараз Україні також необхідно піти цим шляхом.

Попри всі питання та дискусії щодо можливості застосування проформ FIDIC в Україні, засновані на проформах контракти тим часом стали частиною правових реалій України через об'єктивні ринкові чинники. Наразі учасникам ринку нагально потрібні канали комунікації для взаємного обміну інформацією, ноу-хау та пошуку шляхів вирішення практичних проблем. А проблем, пов'язаних із застосуванням контрактів FIDIC в Україні, таки виникає чимало – починаючи від автентичності перекладів текстів українською мовою і закінчуючи необхідністю врахування низки вимог старого вітчизняного законодавства, що нерідко передбачає суттєву зміну проформ і втручання у їхню витончену систему балансування при розподілі ризиків та відповідальності сторін.

Коло завдань, що постають перед суб'єктами ринку інженерно-будівельних послуг, регулятором та країною в цілому, набуває ще більшого масштабу. Адже контракти FIDIC – це певний «зріз» відкритої ринкової структури взаємодій учасників, що забезпечується ефективним функціонуванням інститутів саморегулювання інженерно-будівельної галузі. Саме ці інститути повинні були б перебрати на себе основний тягар організаційних та адміністративних проблем, вирішити які окремо взятій компанії не до снаги. Йдеться, зокрема, про взаємодію з державними органами та структурами FIDIC, встановлення автентичності перекладів текстів контрактів, обмін міжнародним досвідом, підготовку локальних типових документів, роз'яснень та рекомендацій для учасників ринку, а також просування регуляторних змін – як у законодавчому полі України, так

і в системі контактів самої FIDIC. Інститути саморегулювання повинні відігравати вирішальну роль також у питаннях атестації та професійної відповідальності інженерів-консультантів.

Використання проформ FIDIC в нашій країні має свої переваги і недоліки. Серед переваг можна відзначити: універсальність (проформи розраховані на різні проекти в області цивільного і промислового будівництва), детальність, популярність міжнародних підрядчиків і замовників, а також фінансовим інститутам, широке міжнародне визнання (Світовим банком, ЄБРР та ін., транснаціональними корпораціями), гнучкість і комплексність регулювання, охоплення різних стадій і аспектів будівельного проекту, втілення різних моделей управління проектом з відповідним розмежуванням відповідальності і збалансованим розподілом ризиків (PC, EPC, DBO / BOT).

Також прямою перевагою впровадження є те, що проформа слугує зниженню собівартості проекту за рахунок ефективного механізму управління якістю робіт, змінами і ризиками, контролю за витратами і ходом виконання робіт, економія ресурсів і часу на переговори і підготовку контрактів, готовий інструментарій тендерного відбору, безперервність будівельного процесу при виникненні спірних і невизначених ситуацій, підвищення конкурентоспроможності проекту / компанії / експертів на внутрішніх і зовнішніх ринках

Недоліками проформ FIDIC є: недостатня адаптованість до української правовій системі (документи містять безліч правових термінів і механізмів, невідомих нашому праву, або з вмістом, відмінним від українського права), складність в використанні та роботі (кожен договір на основі проформи FIDIC зазвичай складається з безлічі документів); недостатня індивідуалізація під конкретний проект або галузь. Відсутність сформованого інституту інженерів-консультантів, програм і курсів їх підготовки; державне регулювання в області контролю і нагляду за будівництвом; недолік довіри до думку третьої сторони-експерта і неготовність наділяти її владними повноваженнями; нерозвиненість інститутів медіації; недотримання договірної дисципліни; прагнення мінімізувати обсяги договірної документації.

Якщо ми сьогодні йдемо по європейському вектору, нам обов'язково потрібно вводити стандарти FIDIC. Ці стандарти прийняті в Європі та інших країнах. Чим вони привабливі для нас? По-перше, з їх допомогою буде простіше залучати інвестиції в крупні проекти. Стандарти FIDIC зрозумілі міжнародним інвесторам і вже давно використовуються ними. З 1945 року між Світовим банком і Міжнародною федерацією інженерів-консультантів укладено угоду. Першу проформу FIDIC розробив саме для Світового банку. Пізніше ці стандарти стали застосовуватися й іншими міжнародними фінансовими інститутами.

По-друге, відповідно до закону про державні закупівлі, брати участь в українських тендерах можуть і резиденти, і нерезиденти. Але останнім

незрозумілі наші стандарти. До того ж, наші державні будівельні норми (ДБН) давно застаріли, всі вони приймалися ще в 1960-і роки.

Що заважало впровадженню стандартів FIDIC в Україні? В Україні контракти FIDIC застосовуються поки рідко. Експерти пояснюють це небажанням підрядників і замовників міняти підходи при укладанні угод. Що стосується державних компаній, то впровадження стандартів FIDIC в їх діяльності вимагає внесення змін до законодавства. Перш за все, це стосується інституту інженера-консультанта, який в Україні тільки зароджується.

Разом з тим, в Україні вже працює національна Асоціація інженерів-консультантів FIDIC, яка в минулому році підписала з Мінінфраструктури угоду про співпрацю по лінії «Укравтодору». Крім того, АМПУ в оновленій документації на днопоглиблення в морпорту «Південний» відбила умови типових контрактів FIDIC з урахуванням вимог українського законодавства.

В Україні застосування контрактів FIDIC зараз не дуже популярно. Причини цього - специфіка вітчизняного законодавства, а також прагнення українського підрядника працювати за встановленою схемою, тобто за тим самим розробленим договорами підряду на будівництво.

Однак прихід в Україну великих іноземних інвесторів диктує свої правила, і більшість з них вважає за краще працювати з урахуванням міжнародних норм і механізмів, широко застосовуваних на міжнародному будівельному ринку.

Специфіка українського будівельного законодавства, безумовно, вимагає внесення часом значних змін в контракти FIDIC для їх адаптації та можливості використання в Україні. Звичайно, це вимагає кваліфікованої юридичної допомоги як для замовника, так і для підрядника. Однак контракти FIDIC можуть бути хорошим стартом, відправною точкою для їх використання в Україні, оскільки вони покликані максимально чітко і уніфіковано врегулювати відносини сторін при будівництві об'єктів.